

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Mars 1868, kl. 12 midd.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om särskild beskattning af den inhemska hvitbetssockertillverkningen.

Uti till Bevillnings-Utskottet hänvisade motioner har blifvit föreslaget:

Inom Första Kammaren (motion N:o 72) af Herr *J. Arrhenius*: »att en tid af fem år, eller från och med 1868 till och med 1872, må bestämmas, inom hvilken tid såväl de nu i landet befintliga hvitbetssockerfabriker som andra dylika, hvilka under denna tid kunna komma att hos oss uppstå, må från accis vara fritagna samt endast underkastade bevillningsafgift, efter hvilken tids förlopp Riksdagen efter omständigheterna bestämmer den beskattning, som möjligen kan anses böra åläggas landets hvitbetssockerfabriker;»

samt inom Andra Kammaren (motion N:o 21) af Herr *S. A. Hedlund*: »att Riksdagen måtte besluta, att fabrikationen af hvitbetssocker skall beläggas med en tillverkningskatt, som motsvarar tullen å råsocker, eller, med andra ord, den förlust, som tillskyndas Statsverket genom den förminskning i tullinkomster, som vållas af den skattefria hvitbetssockerfabrikationen.»

Båda motionerna utgå från det antagande, att, i följd af nu stadgade införelstull å råsocker, den inhemska sockertillverkningen af hvitbetor kan och bör åläggas en särskild beskattning, samt att såväl näringarnes som Statsverkets välförstådda intresse påkallar en skyndsam lösning af den nu sväfvande frågan om denna beskattning. Den ena af dessa motioner, den inom Första Kammaren väckta, framhåller likväl i detta afseende främst, att redan det vid sistlidne riksdag väckta förslag, att belägga den inhemska hvitbetssockertillverkningen med en accis, svarande mot tullen å importeradt socker, har visat sig förmå hämma utvecklingen af en näring, hvilken såväl för landets ekonomiska förkofran i allmänhet som särdeles för jordbruket bör anses vara af stor betydelse, samt att en hög beskattning å denna

industri, innan den här vunnit stadga och innan jordbrukarne lärt sig i tillräcklig mängd och på rätt sätt odla den växt, som utgör dess råmaterial, tyckes vara liktydig med dess fullkomliga förqvävande, hvarför lagstiftningen bör tillförsäkra densamma vissa bestämda frihetsår, och först derefter pålägga en lämplig beskattning, hvilken den då rotfästade och blomstrande näringen utan svårighet skall kunna bära; hvarjemte den anser en sådan skattefrihet under en viss tid kunna medgifvas utan särdeles fara för Statsverkets på tullen å råsocker beroende inkomster, enär dels sockerförbrukningen tyckes vara i jemnt tilltagande, dels äfven de nya fabriker, som komma att uppstå, endast småningom kunna uppnå någon synnerligt hög produktion. Den inom Andra Kammaren väckta motionen finner deremot faran för en betydlig förminskning af Statsverkets inkomster redan vara för handen, och yrkar följaktligen, att den inhemska sockertillverkningen af hvitbetor må utan dröjsmål åläggas en beskattning motsvarande tullen å råsocker, på det att icke en större eller mindre del af den beskattning landet åtagit sig å en af sina viktigaste förbrukningsartiklar må Staten undanryckas till förmån för en enskild näring.

I anledning af vid sistlidne riksdag väckt motion i samma ämne, uttalade Bevillnings-Utskottet den åsigt, att om hvitbetssockertillverkningen inom landet finge fortfarande förblifva skattefri, skulle deraf föranledas en ej obetydlig förminskning i Statens inkomst af nu stadgade tull å råsocker, utan att sockerförbrukningen erhöile någon motsvarande lindring i de på densamma hvilande skattebördor, samt att man följaktligen borde antingen borttaga denna tullsats eller också med dess bibehållande förena en lämplig beskattning å den inhemska hvitbetssockertillverkningen, hvarigenom ersättning kunde beredas Statsverket för dess genom denna näring förorsakade förlust i tullinkomster. Detta sednare alternativ ansåg Utskottet så mycket snarare böra föredragas, som dels den inkomst, tullen å socker gifvit, antagligen ej kunde umbäras och följaktligen måste ersättas genom en annan, sannolikt mera tryckande beskattning, dels äfven den inhemska sockertillverkningen borde, i likhet med i andra länder, kunna ega bestånd utan en så betydande premie, som skattefrihet under gällande hög tull å utländskt socker måste anses utgöra.

Utskottet tvekar icke att äfven nu anse dessa anförda skäl ega stor betydelse.

Beträffande de nu ifrågavarande motionerna vill Utskottet i hvad angår det af Herr Arrhenius framställda förslag, att tillförsäkra tillverkningen af hvitbetssocker skattefrihet under vissa år, nu endast yttra, att denna näring icke bör kunna anses såsom för landet helt och hållet ny, då sedan länge åtminstone en dylik fabrik härstädes förefinnes, hvilken redan utvecklat sig till ganska stor betydelse, samt att motionärens antagande, att en sådan skattefrihet ej skulle föranleda någon särdeles minskning i Statens tullinkomster, saknar stöd af erfarenheten. Kommerskollegium uppgifver nemligen i sina officiella berättelser om rikets fabriker och manufakturver, att vid Landskrona sockerfabrik tillverkningen af hvitbetsirup under

flera år varit i oafbruten tillväxt, samt år 1866 uppnått ett belopp af 589,000 *℔*, hvaraf Kollegium äfven drager den slutsats, att jemväl tillverkningen af hvitbetssocker befinner sig i stigande. Statsverkets förlust i följd af den derigenom minskade införseln af råsocker låter sig, i brist af bestämdare uppgifter, visserligen ej noggrannt beräknas, men är sannolikt icke obetydlig och måste dessutom ytterligare förstoras, sedan tullen å råsocker numera blifvit förhöjd från 8 till 10 öre per skålpund. Huruvida de hvitbetssockerfabriker, som komma att anläggas, böra medgifvas någon tids skattefrihet, på det uppkomsten af denna näring, om den för landet befinnes gagnande, ej må af beskattningsåtgärder motverkas, torde lämpligast blifva föremål för den utredning af beskattningsfrågan i allmänhet, som Utskottet anser behöflig och här nedan vill föreslå.

I afseende å Herr Hedlunds förslag instämmer visserligen Utskottet deri, att den föreslagna beskattningens syftemål måste vara att så vidt möjligt bereda Statsverket ersättning för den genom hvitbetssockertillverkningen uppkomna förlust i tullinkomster, men finner frågan på hvad sätt och till hvad belopp den för detta ändamål bör åläggas vara beroende på utredning af en mängd från ämnet oskiljaktiga detaljfrågor, hvilken utredning Utskottet, i likhet med sistlidne Riksdags Bevillnings-Utskott, anser bäst kunna åstadkommas genom särskilda sakkunniga personer.

Ehuru Utskottet, i likhet med motionärerne, således anser att en särskild beskattning bör åläggas hvitbetssockertillverkningen, samt att ej mindre denna närings eget, än Statsverkets välförstådda intresse fordrar ett skyndsamt afgörande af denna fråga, finner Utskottet sig likväl, innan en dylik utredning vunnits, icke kunna tillstyrka de i motionerna framställda förslag, utan vill endast föreslå Riksdagen,

att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunniga personer låta undersöka och utreda, i hvad mån och på hvad sätt tillverkningen af hvitbetssocker inom landet lämpligen kan och bör åläggas särskild beskattning, samt för nästkommande Riksdag framlägga det förslag i ämnet, hvartill en så beskaffad utredning föranleder.

Stockholm den 19 Mars 1868.

På Utskottets vägnar:

Alb. Ehrensivärd.

Reservationer:

1:o) af Herr *J. Arrhenius*: »Det lär ej kunna bestridas, att det uti stats-ekonomiskt hänseende skulle vara af stor vikt, om det årligen tilltagande behovet af socker kunde till någon väsentligare del fyllas genom landets egen produktion af denna vara, samt derigenom det högst betydliga penningebelopp, som nu till utlandet utgår för importeradt socker, kunde komma vårt eget land, dess jordbruk, dess industriidkare och dess arbetarebefolkning till godo; — Och då det redan är genom erfarenheten bekräftadt, att sockerbetan kan uti vårt land produceras med lika fördel och af lika godhet som uti andra länder, samt att fabrikationen af hvitbetssocker kan med god framgång hos oss bedrivas, måste det anses i hög grad önskligt, att få denna fabrikation inom vårt land införd på flera orter, der jordmån och öfriga lokala förhållanden erbjuda tillfälle till inrättande af hvitbetssockerfabriker. Emellertid och då uppkomsten af dylika fabriker betingas, bland annat, väsentligen deraf, att råmaterialet för den afsedda fabrikationen uti tillräcklig mängd framalstras i den ort, der fabriken anlägges; men sockerbetsodlingen förutsätter förändringar uti jordbrukets vanliga skötsel, nemligen en djupare kultur af jorden, en ymnigare och för sockerbetan specifikt afpassad gödsling i förening med omändring af växtföljden m. m. samt derjemte kräver hos jordbruksarbetarne vana och öfning i utförandet af de handarbeten, som erfordras för denna rotfrukts ans och skötsel, hvilket allt endast efter hand kan komma till utveckling; och då hvitbetssockerfabrikerna sålunda uti början af sin tillvaro alltid hafva att kämpa emot flera missgynnande och för dem hinderliga omständigheter, så synes det vara rätt och billigt, att Statsmagterna tillse, det uppkomsten af dylika, för landet och dess jordbruk nyttiga fabriker må på lämpligt sätt främjas och underlättas.

För utveckling af hvarje industrigren är det högst väsentligt, att säkerhet förefinnes å de vilkor, under hvilka industrien kan komma att fortgå. Utan sådan visshet kunna nödiga kapitaler för näringarne ej påräknas och nya näringsgrenar icke heller framkallas. Svärfvar den nya näringen — och jag kallar hvitbetssocker-tillverkningen hos oss så, då densamma ännu är inskränkt till en enda egentlig större fabrik — uti ovisshet om, huru densamma kan komma att beskattas, och hotas den med en hög beskattning, innan den ännu ens kommit till stånd, så lærer väl följderna blifva den, att ingen vågar äfventyra kapitaler på ett sådant obestämdt företag. Så har ock förhållandet varit och är det ännu i dag med hvitbetssockerfabrikationen hos oss. *En* sådan fabrik har, efter öfvervinnande af många svårigheter, uti landet uppstått och bedrivs med god framgång. På andra ställen har man försökt bilda bolag för inrättande af andra dylika fabriker; men dessa hafva ej kunnat organiseras, då på sednaste tiden väckta förslag hafva ökat ovissheten om

huru beskattningsfrågan komme att gestalta sig samt afhållit kapitalister och jordbrukare från att teckna sig för aktier uti ett så osäkert företag. Vid förra riksdagen väcktes fråga om att belägga den inhemska hvitbetssockerfabrikationen med en accis, motsvarande tullen å infördt råsocker; och jag yttrade då, att en sådan åtgärd skulle qväfva denna fabrikation uti dess uppkomst. Samma förslag har vid denna riksdag ånyo väckts, och frågan är sålunda fortfarande sväfvande samt kommer troligen att allt framgent blifva det, om ej Riksdagen uttalar en bestämd mening samt fattar beslut i den rigtning, som betryggar hvitbetssockerfabrikationens fortkomst och utveckling hos oss till fromma så för Statsverket, som vårt jordbruk.

Hyllande dessa åsikter, har jag ej kunnat instämma uti Bevillnings-Utskottets afgifna Utlåtande, hvarigenom frågan ånyo endast blifver undanskjuten, utan att något beslut fattats. Ovissheten rörande beskattningsfrågan fortfar likasom förut, och följderna blifva sannolikt äfven desamma, eller att inga nya hvitbetssockerfabriker komma att uppstå. Jag hade trott, att frågan nu mera vunnit den utredning, att Utskottet åtminstone bort funnit sig föranlåtet att obetingadt uttala önskligheten deraf, att nya hvitbetssockerfabriker måtte tillförsäkras frihet från särskild beskattning under vissa år, samt att Utskottet på detta sätt bort söka underlätta och befordra en industri, som i flera hänseenden kan anses såsom för landet önskvärd och gänelig. En sådan åtgärd från Utskottets sida skulle, efter mitt förmenande, varit så mycket lämpligare, som samma princip redan förut tillämpats på våra näringar, af hvilka flera tid efter annan hugnats med dylik uppmuntran, och så för jordbrukets som för bergshandteringens fortkomst finnas, som bekant är, frihetsår bestämda och ännu tillämpade vid anläggning af masugnar, samt för befordrande af nybyggen och odlingar. Då emellertid Utskottet ej så förfarit, och då jag anser det vara af stor vikt, att anläggare och egare af nya hvitbetssockerfabriker må — oberoende af beskattningsfrågans tillämpning härvid i form af bevillning eller accis — ega visshet om, att skattefrihet medgifves dessa fabriker under loppet af vissa år från det en sådan fabrik trädte i verksamhet eller ock att de på annat sätt vinna uppmuntran; så har jag trott att, för den händelse Riksdagen ej skulle finna skäl att nu för sin del besluta rörande den af mig föreslagna skattefriheten under vissa år för blifvande hvitbetssockerfabriker, denna fråga dock förtjenar att hos Kongl. Maj:t anmälas, i fall Riksdagen i öfrigt, på sätt Utskottet föreslagit, finner för godt till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse rörande frågan om hvitbetssockerfabrikernas framtida ställning; och får jag sålunda föreslå,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t dels täcktes taga i nådigt öfvervägande, hvilka åtgärder, såsom t. ex. vissa års frihet från särskild skatt eller andra bestämmelser, som kunna anses böra vidtagas för underlättandet af uppkomsten af hvitbetssockerfabriker inom landet; dels låta genom sakkunniga personer undersöka och utreda,

om och på hvad sätt så nya hvitbetssockerfabriker, efter frihetsårens slut, som äldre sådana fabriker kunna eller böra åläggas särskild beskattning, samt för nästkommande Riksdag framställa det förslag i ämnet, hvartill en så beskaffad utredning kunnat föranleda.»

Häruti instämma Herrar *B. Meijer, A. J. Sandstedt, Anders Ericsson* samt *Per Nilsson* från Christianstads län.

2:o) af Herr *G. Bjerkander*: "Då jag biträdt Utskottets förslag att, med anledning af de väckta motionerna om beskattning af hvitbetssockerfabrikationen, till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse för att få denna fråga vederbörligen utredd, så har jag deremot icke kunnat förena mig med majoriteten inom Utskottet derom, att på förhand uttala nödvändigheten af en sådan beskattning, ty dertill fordras hvarjehanda faktiska upplysningar, som för närvarande saknas. Sedan frågan nu för andra gången blifvit väckt, och vid förra riksdagen bifallen i Första Kammaren samt omfattad af en betydlig minoritet i den Andra, så lär den icke falla med mindre öfvertygande skäl mot densamma läggas i dagen. En kommande Riksdag kan sedermera med full sakkännedom fatta det beslut, som för det allmänna är nyttigast.

Om jag skulle hos Riksdagen vinna stöd för denna min uppfattning af saken, så bör Betänkandet till Utskottet återlemnas, för att få det omredigeradt i öfverensstämmelse härmed."

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Mars 1868, kl. 12 midd.

Betänkande, i anledning af väckt motion om ändring i viss del af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 319), har Herr *C. F. Ridderstad* föreslagit ändring uti den del af § 3 punkt. 1 mom. 1 i nämnda Kongl. Förordning,